

**Політика звільнення від
відповідальності (leniency),
яка застосовується**

**АНТИМОНОПОЛЬНИМ
комітетом України**

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ЩО ЦЕ ЗА ОРГАН?

- Антимонопольний комітет України (АМКУ) є державним органом, відповідальним за забезпечення дотримання законодавства про захист економічної конкуренції відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» (ЗЗЕК).
- ЗЗЕК частково реалізує зобов'язання України за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, забезпечуючи відповідність українського конкурентного законодавства правилам та найкращим практикам ЄС у сфері конкуренції, зокрема щодо антиконкурентних угод, зловживання домінуючим становищем та контролю за злиттями.
- АМКУ є компетентним органом з питань надання тлумачень та роз'яснень щодо своїх нормативно-правових актів та процедур у сфері конкурентного права, забезпечення справедливого, прозорого та ефективного дотримання правил конкуренції на території України.

ЩО ТАКЕ ПОЛІТИКА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ?

- Якщо ваша компанія брала участь в антиконкурентній угоді, ви можете подати заяву про звільнення від відповідальності та уникнути або зменшити розмір штрафу.
- Звільнення від відповідальності – це інструмент правозастосування, що дозволяє суб'єктам господарювання, які беруть участь в антиконкурентних узгоджених діях, отримати:
 - повне звільнення від штрафів, або
 - часткове зменшення штрафів,в обмін на вчасне повідомлення про власну участь у таких діях, надання цінних доказів та повну співпрацю з антимонопольним органом.

ДЛЯ ЯКИХ ВИДІВ ПОВЕДІНКИ МОЖЕ ЗАСТОСОВУВАТИСЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ?

- Звільнення від відповідальності застосовується до узгоджених дій, що усувають або обмежують конкуренцію. Сюди входять, наприклад, встановлення цін, розподіл ринків або клієнтів, змова на торгах та обмеження обсягів виробництва між конкурентами.
- Вертикальні обмеження також можуть підпадати під дію звільнення від відповідальності.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПЕРЕВАГИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

- Для органів влади звільнення від відповідальності забезпечує ефективне виявлення картелів і відновлення ефективної конкуренції.
- Для суб'єктів господарювання – дозволяє уникнути або зменшити штрафи та юридичну відповідальність.
- Для ринків - відновлює умови конкуренції та запобігає змові в майбутньому.

ВИДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

- Існує два види звільнення від відповідальності, які більш детально пояснюються нижче: повний імунітет та часткове зменшення штрафів. Обрання виду звільнення від відповідальності залежить від того, чи заявник першим повідомив про порушення.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

Повний імунітет

- Повний імунітет від штрафів (першочергове звільнення від відповідальності) надається першому суб'єкту господарювання, який повідомляє про свою участь у картелі до оприлюднення попередніх висновків та надає інформацію і докази, які дозволяють АМКУ розпочати провадження або прийняти рішення щодо виявленого порушення ЗЗЕК.
- Імунітет не може застосовуватись до заявника, який примушував інших суб'єктів господарювання брати участь у картелі або продовжувати діяльність картелю.

Часткове зменшення штрафів

- Суб'єкти господарювання, які подали інформацію не першими, можуть скористатися частковим зменшенням штрафів (звільнення від відповідальності другого рівня), якщо вони нададуть докази, що мають значну додаткову цінність.
- Термін подання, якість та цінність доказів, а також їхній внесок у доведення додаткових фактів, таких як тривалість існування картелю, його масштаби або учасники, визначають «діапазон звільнення від відповідальності», до якого належать заявники, зокрема:
 - i. перший заявник, який подає запит на зменшення штрафу, отримує зменшення до 50% від суми штрафу, який був би накладений в іншому випадку;
 - ii. другий заявник отримує зменшення до 30%; та
 - iii. всі наступні заявники можуть отримати зменшення до 20%.
- Якщо заявник, який подає запит на часткове зменшення штрафу, надає докази, які дозволяють АМКУ встановити додаткові факти, що збільшують серйозність або тривалість порушення, ці додаткові обставини не будуть враховуватися при визначенні розміру штрафу, що накладається на цього заявника.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

КЛЮЧОВІ ВИМОГИ

- Щоб отримати право на повний імунітет або часткове зменшення штрафів, заявник повинен:
 - розкрити інформацію про учасників картелю, його мету, продукцію, територіальне охоплення та тривалість;
 - припинити свою участь у порушенні.
- З моменту подання заяви про звільнення від відповідальності до прийняття остаточного рішення заявник повинен співпрацювати з АМКУ в дієвий, оперативний та сумлінний спосіб. Це включає:
 - надання усієї необхідної інформації та доказів, які є в його розпорядженні або доступні йому;
 - забезпечення готовності чинних та, за можливості, колишніх працівників надати пояснення на запит АМКУ;
 - збереження всієї інформації та доказів, не допускаючи їх знищення, фальсифікації або приховування;
 - дотримання повної конфіденційності щодо наміру подати заяву на звільнення від відповідальності, змісту заяви та співпраці з АМКУ, якщо інше не погоджено з Комітетом.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

- Процедура відбувається за визначеним порядком, який описано нижче:
 - Конфіденційний контакт та **консультації** з АМКУ (необов'язковий крок, доступний за запитом і можливий без розкриття особи заявника);
 - У разі необхідності заявник може звернутись із заявою на отримання **маркера**, що є необов'язковим кроком, який забезпечує пріоритет у черзі на звільнення від відповідальності під час збору доказів відповідним суб'єктом господарювання. Маркер підтверджує дату та час подання запиту і зберігає позицію заявника. АМКУ видає маркер і встановлює термін у 20–60 днів, який може бути продовжений до 90 днів для отримання більшої кількості матеріалів справи. Інформація, подана в межах встановленого терміну, розглядається як подана на дату маркеру. Незаповнення заяви в межах встановленого терміну призводить до втрати пріоритету маркера.
 - Подання **заяви про звільнення від відповідальності** з розкриттям інформації про антиконкурентні узгоджені дії та надання доказів;
 - **Етап розслідування** виявлених антиконкурентних дій, під час якого заявник повинен забезпечити постійну співпрацю та сувору конфіденційність;
 - **Рішення про повне або часткове звільнення від штрафів**

- Заявник може відкликати свою заяву про звільнення від відповідальності та надану інформацію (докази), не перешкоджаючи АМКУ здійснювати його повноваження у сфері розслідування порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
- АМКУ забезпечує конфіденційність осіб заявників на звільнення від відповідальності та конфіденційність поданої інформації, за обґрунтованим запитом, до прийняття рішення у справі.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПРИКЛАДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

- Приклади справ про картелі, в яких було застосовано звільнення від відповідальності:

ЗАСТОСУВАННЯ ПОРЯДКУ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АМКУ: 30 жовтня

- A.** 2025 року Антимонопольний комітет України наклав на ПП «Еліт-Буд 2» штраф у розмірі 318 142 грн за змову у тендері на закупівлю з капітального ремонту мережі протипожежного водопроводу, проведеного ПАТ «УКРНАФТА» в 2024 році. Водночас фізична особа-підприємець, яка брала участь у цій змові, була повністю звільнена від відповідальності на підставі порядку звільнення від відповідальності АМКУ.

АМКУ встановив, що сторони вчинили узгоджені дії, які спотворили результати торгів та усунули конкуренцію. Під час розслідування фізична особа-підприємець подала заяву про звільнення від відповідальності, розкрила інформацію про змову, припинила участь у тендері та повною мірою співпрацювала з АМКУ. В результаті фізична особа-підприємець отримала повний імунітет від штрафів - в той час, якіншого учасника змови було покарано.

Раннє розкриття інформації та повноцінна співпраця можуть призвести до повного звільнення від штрафів, тоді як учасники картелю, які не звертаються до АМКУ, чекатимуть на покарання.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПРИКЛАДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Б. ПОВНИЙ ІМУНІТЕТ – КАРТЕЛЬ ВИРОБНИКІВ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ: У справі Європейської комісії щодо картелю виробників вантажних автомобілів (справа АТ.39824) компанія MAN була першим суб'єктом господарювання, який розкрив існування довготривалого картелю серед провідних європейських виробників вантажних автомобілів. В результаті подання заяви на звільнення від відповідальності та тісної співпраці компанія MAN отримала повний імунітет від штрафів, що дозволило їй уникнути штрафу в розмірі близько 1,2 млрд євро. Решта учасників картелю були оштрафовані на загальну суму 2,93 млрд євро, що є найбільшим штрафом за картель, який коли-небудь накладався в ЄС. Ця справа чітко демонструє, що перше подання заяви на звільнення від відповідальності може повністю усунути величезні фінансові ризики.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПРИКЛАДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

В. ПОВНИЙ ІМУНІТЕТ - КАРТЕЛЬ З ПЕРЕРОБКИ АВТОМОБІЛЬНИХ АКУМУЛЯТОРІВ: у справі Європейської комісії щодо картелю з переробки автомобільних акумуляторів (AT.40018) компанія Johnson Controls була першою, яка розкрила існування таємного картелю, що займався фіксацією цін на закупівлю відпрацьованих автомобільних акумуляторів у кількох державах-членах ЄС. В результаті раннього розкриття інформації та тісної співпраці компанія Johnson Controls отримала повний імунітет від штрафів, що дозволило їй уникнути штрафу в розмірі близько 38,5 млн євро. Натомість інші учасники картелю, які подали заяви пізніше або не відповідали критеріям для отримання звільнення від відповідальності, були оштрафовані на загальну суму 68 млн євро.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПРИКЛАДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Г. ЧАСТКОВЕ ЗМЕНШЕННЯ ШТРАФІВ – RESYLEX (ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ):

У справі Resylex та інші проти Комісії (справа C-563/19 P) Суд підтвердив, що частковий імунітет застосовується лише в тому випадку, коли суб'єкт господарювання першим надає переконливі докази додаткових фактів, що збільшують тяжкість або тривалість порушення. Докази, які лише підкріплюють факти, вже відомі Європейській комісії, не дають права на частковий імунітет. Хронологічний порядок подання заяв про звільнення від відповідальності є вирішальним і не може бути змінений, навіть якщо попередній заявник згодом не виконає вимоги щодо співпраці.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ПРИКЛАДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Г. ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА НА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – DELTAFINA (КАРТЕЛЬ RAW TOBACCO ITALY): У картелі Raw Tobacco Italy компанія Deltafina була першим суб'єктом господарювання, який подав заявку на звільнення від відповідальності і спочатку отримав умовний імунітет від штрафів відповідно до Повідомлення Європейської комісії про звільнення від відповідальності 2002 року. Deltafina надала численні докази та співпрацювала з Комісією під час розслідування.

Однак Комісія відкликала імунітет Deltafina після того, як виявила, що компанія порушила основне зобов'язання щодо звільнення від відповідальності, а саме - зобов'язання щодо конфіденційності. Перш ніж Комісія провела незаплановані перевірки, Deltafina розкрила інформацію про наявність заяви про звільнення від відповідальності під час засідання торгової асоціації переробників, в якому брали участь конкуренти-учасники картелю. Це розкриття інформації могло поставити під загрозу ефективність розслідування.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ

ЯК ПОДАТИ ЗАЯВУ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АБО ОТРИМАТИ КОНСУЛЬТАЦІЮ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЦІЄЇ ПРОЦЕДУРИ?

- Для отримання додаткової інформації суб'єкти господарювання можуть звернутися до уповноваженої особи АМКУ з проханням про проведення конфіденційних консультацій щодо застосування програми звільнення від відповідальності. Консультацію особисто проводить уповноважена особа Антимонопольного комітету України на підставі усного чи письмового звернення будь-якої особи.
- Графік проведення консультацій:
Другий четвер кожного місяця
14:00 - 17:00
- Заявники можуть зв'язатися з АМКУ, використовуючи електронну пошту, наведену нижче:
leniency@amcu.gov.ua

Публікацію підготовлено Проєктом COMPASA за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Проєкту і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Фінансується
Європейським Союзом

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ
КОМІТЕТ
УКРАЇНИ